

Az aradi posta-rablógyilkosság kiderítése.

Az aradi magyar államvasutak pályaudvarában — a város külterületén lévő gyárak nagy kereskedelmi forgalmára való tekintettel — egy önálló kezeléssel bíró postahivatal áll a közönség rendelkezésére, melynek napi pénzforgalma 5—50,000 frt közt váltakozik. A pénzszállítmányok és értéktárgyak egy kettős-záru vasszekrényben őriztetnek, melynek egyik kulcsa a hivatal egyik tisztviselőjénél, másik kulcsa pedig azon postaszolgánál áll, a ki sorrend szerint éjjeli őrizetet teljesít. 1891. április 25—26 közti éjszakára sorrend szerint Pivovárnik János postakiszegítő szolga következett éjjeli őrizetre. Ő mint rendesen, úgy ekkor is esti 10 óráig a hivatal helyiségeit kiséperte, kiszellőztette és azután gondosan elzárta, a mint ezt Demetrovics József rendes és Kis Péter kiségitő-postaszolgák jegyzőkönyvi vallomása tanúsítja, — ugyanis ezek voltak a legutolsók a hivatal közegei közül, a kik április 25-én esti 10 órakor a postahivatalból együttesen távoztak és Pivovárnikot még életben hagyták hátra.

Április 26-án reggel 4—5 óra között, midőn a postaszolgák, — köztük Kis Péter is — a pályaudvarban megjelentek, a postahivatal utczafeleli vasajtóját kinyitva találták, bent a vasszekrény tárva-nyitva volt és az abból kiszedett pénzes-zsákok felvágva, tartalmuktól megfosztva a padlón szétszórva heverték, Pivovárnik János pedig az éjjeli-őr pihenő helyéül szolgáló mellékszobában ágya előtt vértócsában meggyilkolva és ágypokróczával letakarva találtatott. Az eseményről a városi rendőrség és törvényszéki vizsgáló bíróság azonnal értesítették.

Legelőbb a rendőrség közegei jelentek meg a helyszínen a kerületi orvos kíséretében. Időközben a hulla eredeti helyzetéből — elég meggondolatla-

nul — eltávolíttatott, a vértócsa felmosatott s a szobabutorzat szétrakatott, úgy hogy midőn a vizsgáló bíróság a helyszínen megjelent, már semmit sem talált eredeti helyzetében. Ezen elhamarkodott intézkedés — a mint a későbbiekből látható — végzetes hiba volt és a bűnösnek felette nagy előnyököt biztosított.

A vizsgáló bíróság ily körülmények közt a mennyire lehetett megállapította:

a) hogy a tetteseknek többen s a postaszolgálatban jártas egyéneknek kellett lenniök;

b) hogy a tettesek vagy már előbb rejtőztek el a hivatal valamelyik sötét félreeső fülkéjében, vagy Pivovárnik bocsáthatta be őket jóhiszeműleg mint ismerős egyéneket;

c) hogy a tettesek éjfél után 2—3 óra tájban követhették el gaztettöket és Pivovárnikot előbb valamely kemény tárgygyal föbe sujtották s azután valamely éles eszközzel nyakán mély és halálos szurásokat ejtettek, minek következtében az teljesen elvérzett;

d) végül, hogy a vasszekrény egyik kulcsát Pivovárniktól, a másikat pedig az illető tisztviselő asztalfiókjának feltörése után kézrekerítvén, — összesen 9000 és egy néhány frt készpénzt s néhány darab régi ezüst és arany pénzt raboltak el.

A vizsgálat folyamán többen távoli gyanuokok alapján elfogattak, de ezek ellen semmi pozitív bizonyíték beszerezhető nem volt és 8 nap múlva szabadlábra helyeztetek. A gyanúsított postaközegek között volt Kis Péter kisegítő postaszolga is, valamint azok a kik vele együtt a hulla ide s tova hurczolásában résztvettek, mivel ruházatukon vérpecsétek találtattak, de ők egyhangulag oda nyilatkoztak, hogy azokat a hulla forgatása és czipelése közben kapták és mert több hónap lefolyása alatt gyanu ellenök másként sem merült fel: 1891. július havában jogerős birói végzéssel az összes gyanúsítottak ellen minden további törvényes eljárás beszüntette-

tett és ezzel ezen bűnügy további vizsgálata a törvénszék részéről teljesen abba hagyatott.

A csendőrség — mivel Arad törvényhatósági joggal felruházott szab. kir. város — a bűntény kiderítésére ténykedőleg be nem folyhatott, mindazonáltal éber figyelemmel kísérte az elővizsgálatot és várakozó s figyelő állást foglalt el, — valamint arról is tudomással birt, hogy a bíróilag teljesen felmentett, de a mi részünkről folyton gyanúsított Kis Péter 1891 nyarán czipécz mesterségét folytató, Kis-Jenőn (szülőföldén) telepedett le, mivel állandó postaszolga minőségben nem sikerült bejutnia a postához. — Kis Péter 4 évig csendőr lévén,* a kisjenői örs csendőreivel feltűnően kereste az összeköttetést, a laktanyában gyakran fordult meg és akárhányszor dicsekedett előttük, hogy bár ő is volt gyanúsítva a rablógyilkosságban részvétellel, de ártatlansága napnál fényesebben bebizonyult. Hogy a csendőrökkel való érintkezési viszony keresése és ápolása nagyon is érdekében állott Kis Péternek, később látni fogjuk.

Az sem kerülte ki a csendőrség figyelmét, hogy a vizsgálat során Kis Péternek az ingén, a mell- és vállrészen feltűnő vérpecsétek voltak, míg a hullaforgatásban résztvett többi társai ruházatán csakis a törzsön alól voltak jelentéktelen vérnyomok. Miután Kis Péter csupán a hulla lábait fogta, ily feltűnő helyen vérpecsétet nem kaphatott. Valamint biztos értesülés szerint tudva lett, hogy Kis Péter egyizben K.-Jenőn nagyot mulatott és bőven költekezett; — mindoly fontos gyanuokok, hogy nevezett egyénnek állandó megfigyelése határoztatott el az aradi szárnyparancsnokság által. Ebből kifolyólag Szabó János cz. őrmester kisjenői őrsparancsnok még augusztus hóban Aradra berendeltetett, a bűntény részleteivel és a Kis Péter elleni gyanu mibenléte felől alaposan

* Felülvizsgálat útján végkielégítéssel 1889-ben lön elbocsátva.

megismertette lön s megállapodás történt arra, hogy a mig egyfelől Szabó őrm. Kis Péter magatartását, mulatozása és költekezéseit K.-Jenőn figyeli és egy teljesen megbízható besugóval szolgálatban léte alatt is figyelteti, másfelől az aradi rendőrség is állandóan figyeltetni fogja Kisnek aradi összeköttetéseit.

Szabó őrmester megbízatásának kezdettől fogva teljes elismerést érdemlő ügybuzgalom és fáradhatlan kitartással felelt meg. Kis Péter nagymérvű költekezései valónak bizonyultak s lassanként sok csellel és ügyességgel Kis Péter ellen egyre súlyosabb nyomatókosabb bizonyítékokat szerzett, kifürkészve és pontos előjegyzésbe véve annak minden legkisebb kiadását, szokásos mulató helyeit, házi életét stb. Az ekként szerzett adatokból kitünt, hogy Kis Péter 1891 augusztus, szeptember, október és november hóban 8—900 frt körül költekezett, nagyobb mennyiségű bőrt vásárolt hol Aradon, hol Budapesten, 50 és 100 frtos bjegyeket váltott. — Aradon és Budapesten többször nagyban mulatott, holott czipész mestersége után — melyet csak kényyszerűségből és a közvélemény félrevezetése végett folytatott — 4 hó alatt alig lehetett 60—70 frt bevétele. Miután Kis Péter feltűnő költekezései és pénzváltásai felől az aradi és budapesti rendőrségtől teljesen megbízható és mindinkább terhelő adatok nyerettek, elérkezettnek látszott az idő ellene nyíltan is fellépni; ez okból a 4 havi megfigyelés eredménye 1891 november 18-án az aradi kir. törvényszékkal közöltetett és a bünvádi eljárás sürgős megindítása szorgalmaztatott. A törvényszék ezen indítványt magáévá tette s Földes János vizsgáló bírót bizta meg a vizsgálat megejtésével. — Az előre megállapított terv szerint 1891 november 30-án Kis Péter a lakásán meglepetett és bár d. e. 9 óra már elmúlt volt; még ágyában heverészve találtatott. A csendőrség és a vizsgáló bíró megjelenése mi hatást sem tett reá, a letartóztatási végzést egykedvűen fogadta és az ártatlant a legnagyobb ügyességgel

tudta színlelni. A rögtön megejtett házmotozás eredményre nem vezetett. Összesen mintegy 25—26 frt készpénz és 50—60 frt értékű bőr és talp találtatott birtokában, továbbá egy 36 füzetből álló «*Ártatlanul elítélve*» című regény, melyet állítása szerint még csendőr korában szerzett, de a mint később bebizonyult, ebből készült elő a védekezésre és a bíróság tervszerű félrevezetésére.

A vizsgálat november 30-tól december 5-én délig tartott; az első 4 napon Kis Péter nemcsak konokul tagadta bűnös voltát, de sőt a vizsgáló bírót oly ügyesen félre tudta vezetni, hogy az őt ismételtén szabadlábba helyezni akarta.

Kis Péter ugyanis feltűnő lumpolásait és zeneszó melletti mulatozásait avval igyekezett igazolni, hogy feleségével rossz viszonyban élt s e miatti bánatában dorbézolt; ennek valótlansága tanubizonyítékokkal mutattatott ki. A 4 hó alatt elpazarolt 8—900 frt eredetére nézve azt adta elő, hogy neki tényleg ennyi megtakarított pénze volt és pedig 300 frtot szülei után örökölt, 205 frtot a csendőrségnél takarított meg, 339 frtot végkielégítéskép a csendőrségtől, 60 frtot pedig egy tehén ára fejében kapott Aradon lakó apósától; ez összesen 904 frtot tesz ki, tehát volt miből költenie. Evvel szemben részint tanubizonyítékokkal, részint távirati uton beszerzett hivatalos adatokkal kimutatva lett, hogy Kis Péter a 300 frt örökséget még a 80-as évek elején a kisjenői korcsmákban az utolsó krajczárig elmulatta, 205 frtot a csendőrségnél meg nem takarított, ily irányú hajlama soha nem is volt, a 339 frt végkielégítést még 1889-ben elköltötte, legnagyobb-részt korcsmai mulatozásaira; tehát tényleg csak 60 frt készpénze lehetett, midőn 1891 év nyarán K.-Jenőre kiköltözött. Midőn Kis Péter 4 napi haszontalan erőlködés után belátta, hogy hazudozásaival felsült, a vizsgálatnak egy merész kísérlettel új fordulatot adott és pedig azt adta elő, hogy a rablógyilkosság reggelén társai őt küldték be a postahivatalba meg-

mézendő, hogy mi történhetett Pivovárnikkal. Ez alkalommal a padlón szétszórt levelek közt 2 pénzes levelet talált, melyeket gyorsan zsebre vágott, a pénzt alkalmilag kivette belőlük, a borítékokat pedig a liget melletti árokba dobta. Hogy mennyi pénz lehetett a 2 levélben, azt sohasem olvasta meg, de úgy hiszi, hogy 1000 frtnál több lehetett. Beismerte, hogy 4 hó alatt ezen pénzből költekezett és váltotta az 50 és 100 frtos bjegyeket. Bűnbánást színlelve folyton azt hajtogatta, hogy ő már régen tudomással bír az ellene folytatott csendőrség és rendőrség által való megfigyelésről, intette is egy jó embere Aradról (nevét nem mondhatja meg) hogy óvakodjék a korcsmai mulatozásoktól, de ő evvel még sem hagyott fel, mert mindig bántotta lelkiismeretét ezen pénzlopás, attól tartván, hogy ha ez előbb-utóbb reá kiderül a posta-rablógyilkossággal is őt fogják gyanúsítani. Most, miután a való igazságot elmondotta, kész a még birtokában lévő 320 frtot is előadni, mely a lakása mögötti ürszéket környező kukoriczágóróban van elrejtve. A 320 frt 10-es bankjegyekben a jelzett helyen csakugyan meg is találtatott és lefoglaltatott.

Kis Péter most már szentül meg volt győződve, hogy a vizsgálatot félrevezetnie sikerült s folyton sürgette Aradra való beszállítását; azon reményben lévén, hogy ott majd tetszésszerint tovább hazudozhatik. Azonban a kéznél lévő jegyzék szerint a föl nem talált és Kis Péter állítása szerint általa zsebrevágott 2 db. pénzes-levélborítékban mindössze csak 301 frt volt, holott ő 320 frt készpénzt adott elő, 8—900 frtot pedig elpazarolt, tehát nyilvánvaló volt, hogy neki a posta-rablógyilkosságban tényleg része van és a még hiányzó rablott pénznek akár egy része akár az egész, Kis-Jenőn kell hogy elrejtve legyen. Időközben távirati megkeresésre a nagyváradi postaigazgatóság titkára is a helyszíniére érkezett az elrablott pénzekről felvett hiteles jegyzékek és kifosztott 37 db. pénzes-levélbori-

tékkal, melyeknek megőrzéséről valamint arról, hogy a hiányzó 2 üres borítékban csakugyan 301 frt volt és ezt a vizsgáló bíróság is már tudja, Kisnek tudomása nem volt. Ugyanekkor már Fodor József posta-segédtszt a postaigazgatóság figyelmeztetése folytán és Demetrovics József postaszolga is letartóztatva K.-Jenőn voltak, mivel az aradi rendőrség nyomára jött, hogy ők Kis Péterrel 1891 május 5-én este vagyis szabadlábra helyezésük napján egy aradi félreeső kávéházban összejöttek és mulattak, mely körülmény bűnrészességüket látszott igazolni. Ezenkívül Demetrovics birtokában két tanu nagyobb mennyiségű 10 frtos bankjegyet látott, melyeket előttük fitogtatott.

Kis Péter a vizsgálat 5-ik napján ugyan még küzdött egyideig, hogy a pénzlopásról kieszelt meséjét a vizsgáló biróval elhitesse, — de midőn ez és a postatitkár az elrabolt pénzeslevelek tartalmának hiteles jegyzékét, a jól megőrzött 37 db. üres pénzeslevél-borítékot és az általa kifosztottnak illetve ellopottnak jelzett 2 levél csekély tartalmáról a hiteles jegyzéket elébe tárta; teljesen zavarba jött, arcza elsápadt s néhány perczig teljesen megtörtnek látszott, de csakhamar erőt vett magán és egy mesterfogással ismét újabb fordulatot adott a vizsgálatnak, a bűnbánást most is csak tettetve. Ez tanulságos mozzanata volt a vizsgálatnak, mert alkalom volt látni, hogy egy furfangos gonosztevő a végletekig képes nyujtani a vizsgálatot s ha időnként el is veszi lélekjelenlétét; egy pár percz elég neki arra, hogy összeszedhesse magát s a legvégsőig küzdjön a folyton súlyosbodó bizonyítékok erőtlentésére. Most már 2—3-szor tétette fel magának a kérdéseket, többször gondolkozási időt kért stb. — Meglátszott rajta, hogy az *«Ártatlanul elítelve»* című ponyva-regényt alaposan tanulmányozta és el van készülve mindaddig huzni a vizsgálatot, míg környezetét kifárasztja és a vizsgálatot Aradra terelheti azon reményben, hogy ott további hazudozá-

sokkal talán sikerülend neki a bíróságot kijátszani. — Ugyanis a bizonyítékok elébe tárása után bűnbánást színlelve kijelentette, hogy tényleg része van az aradi posta-rablógyilkosságban, de ő csak eszköze volt a bűnszerzőnek és főbűnösnek Demetrovics postaszolgáival együtt és csak Aradon fedezheti fel bűntársait. Kéri ez okból azonnali beszállítást, hogy ott részletes vallomást tegyen és társaival szembesíttessék, ugyanott hajlandó azt is megmondani, hogy az elrablott pénz többi része hol van. Ilyen és ezekhez hasonló fogásokkal s ennek megfelelően kieszelt mesékkal igyekezett a bíróságot kifárasztani és Aradra csalni; mire azonban tudtára adatott, hogy addig be nem szállíttatik Aradra, míg az igazságnak teljesen megfelelő és a saját lelkiismeretét is megnyugtató vallomást nem tesz és az elrablott pénz meglévő részét elő nem adja. Erre ő látszólag összerezett, szemei könnybe lábbadtak s a megtörtség jelei mutatkoztak egész lényén. Kis idő múlva magához jött és kimerültségét hozva felmentségül, a kihallgatások másnapra halasztását kérte.

Deczember 5-én kora reggel a fogoly őrizetet ellenőrzendő Kováts Ferencz százados, aradi szárnyparancsnok Kis Péter czellájába lépett és őt az álmatlanul átvirrasztott éjszakától egészen kimerülve s nagyon megtörve találta s a kedvezőnek látszó alkalmat felhasználandó, szívére beszélt s az igaz vallomás megtételére rábirni igyekezett. Ez hatott; a csendőrök kiküldését kérte, hogy négyszem közt beszélhessen. Kivánsága teljesítve lön. Ekkor a következő kérését adta elő: hivassa a százados ur azonnal a vizsgáló birót és feleségét, mert töredelmes vallomást kíván tenni, a pénzt is elő fogja adni és nejétől bocsánatot akar kérni. Kivánságához képest megtétetett az intézkedés.

A megjelent vizsgáló birónak erre a következő részletes vallomást tette: Ő és Pivovárnik előlegesen megbeszélték, hogy az arad-pályaudvari posta

vasszekrényét — akkor, midőn Pivovárnik éjjeli őrizeten lesz — felnyitják, a pénzes-zsákokat felvágják és a található összes pénzkészletet magukhoz véve kiszöknek Amerikába. Ezen tervhez képest 1891. április 25-én esti 11—12 óra közt Pivovárnik öt már várta s megérkezése után az ajtókat belülről gondosan bezárva, munkához fogtak. A vasszekrény 2-ik kulcsát az illető tisztviselő asztalfiókjának felfeszítése folytán könnyen kézrekerítették s ekként avval és a Pivovárniknál lévő kulccsal a szekrényt felnyitva a pénzes-zsákokat — számszerint vagy 17-et — felvágták és a pénzes-levelek tartalmát kifosztották. Ezt a műtétet az örszobában végezték. Számításuk szerint 25—30 ezer forint prédának kellett volna lenni s e helyett csak 9000 ezer egynehány frtot találtak. Kis Péter az eredménnyel nem volt megelégedve s mivel ez az összeg — ugymond — neki is kevés, azon ötlete támadt, hogy Pivovárnikot meggyilkolja. Elhatározását tett követte és egy kezeügyében lévő kerámit-téglával — azalatt míg bűntársa az utolsó zsákot vágta — főbe sújtotta úgy, hogy az fejével a falnak hátra vágódott és hangos jajgatást hallatott, de ugyanekkor Kis Péter bűntársának kezéből a zsebkést kikapta és avval annak nyakán egymásután két mély szurást ejtett; ekkor történt, hogy a kiszökő vér ingének váll és mellrészére frecscent. Miután meggyőződött, hogy a padlón elterülő áldozata kiszenvedett, az ágypokróczot reá terítette, az utolsó zsákban talált 2 pénzes-levelet zsebre vágta és a 37 db. kifosztott pénzes-levélborítékkal reggeli 1—2 óra közt az utczafeleli vasajton át távozott. A 37 db. üres levélborítékot Fodor József posta-segédtsízt lakásához közel egy kukoricza-góréból összerakott boglya alá rejtette, hol az később a csendőrség által meg is találtatott; a 2 pénzeslevelet utközben feltörte, előtte ismeretlen tartalmát oldalzsebébe a többi pénzhez rakta, a borítékokat pedig a liget melletti árokba dobta, ezek azonban nem találtat-

tak meg. A véres zsebkést a pécskai uton eldobta; ez sem találtatott meg. A rablott pénzt egyideig apósa telkén (Aradon) egy széna-kazal alatt rejtegette, később K.-Jenőre magával vitte, a nagyobb összeget a község szélén lévő kertben bádog-szelenczében egy fa tövében rejtette el, míg 1000 egynehány száz frtot költőpénznek lakásán a fatartóba rejtegetett, később pedig az ürszék körüli kukoricza-góréba helyezte el, honnan a még meglévő 320 frtot elő is adta volt. Ezek jegyzőkönyvre vétele után a már jelzett kertbe vezette a bíróságot és ott egy bádog-szelenczét a fatövéből kihuzva, a benne talált 7700 frtot ezen szavakkal adta át a vizsgáló bíró kezébe: *«Ime itt a pénz; ez tanubizonysága lehet annak, hogy igaz vallomást tettem és csupán én egyedül vagyok a tettes!»*

Visszatérve a községhez Fodor József és Demetrovics Józsefnek is nyíltan szemébe mondotta, hogy úgy ők mint azok, a kik akár általa, akár mások által gyanúsítottak, mindannyian ártatlanok; mire a két vádlott rögtön szabadlábra helyeztetett. A lefoglalt rablott vagyon a posta-kincstár jelen volt képviselőjének további eljárás végett jegyzőkönyv mellett átadatott és evvel a hosszú, fárasztó de igen tanulságos bűnelővizsgálat véget ért.

A csendőrségnek meg van ama nagy elégtétele, hogy ilyen, már kideríthetlenné vált rejtélyes bűntény kiderítésénél egész lelkesedéssel és buzgó odaadással fáradozott és munkásságát a legszebb siker koronázta.

Ezen bűntény kiderítése körül tanusított kiváló és buzgó közreműködéseért a m. k. honvédelmi minister Szabó János cz. őrmestert dicsérő okirattal tüntette ki.

*

8. Paar Lajos őrmester,

9. Kubinyi Mihály és

10. Cservenyák András csendőrök a m. kir. V. sz. csendőr-kerület állományában, a liptómegyei Hrboltó községben 1891. évi október hó 2-án dühöngött tüz-

vész alkalmával az emberélet mentése és a tűz-veszély megfékezése körül oly ügybuzgó, kötelességű és emberbarátias, eredményes magatartást tanúsítottak s oly önfeláldozó működést fejtettek ki, hogy őket a m. kir. honvédelmi minister úr dicsérő okirattal tüntette ki.

*

11. *Ujházi* János csendőr és

12. *Hogyecz* Pál próba-csendőr a m. kir. II. sz. csendőr-kerület állományában az aljosi örsről segélyszolgálatra vezényelve, szolgálat-teljesítés közben tudomásul vették, hogy 1891. évi november hó 24-én éjjel Dantner János, az uj-aradi örskerülethez tartozó Keresztes községbeli lakos kárára 2 darab ló 200 frt értékben ismeretlen tettesek által ellopatott.

A járőr e hir vétele után a nyomozást bevezetve, Fibis községben a közártalmú egyének ellenőrzése alkalmával ezek közül kettőt és pedig Kobilas Vasziliet és Gája Vasziliet nem találta otthon, mely körülmény a járőrben gyanut keltvén, hazatérésüket megvárta. A mint a járőr megtudta, hogy eme két közártalmú egyén már hazajött, értök ment, őket a lólopást illetőleg kikérdezendő; megtalálásuk azonban csak hosszas kutatás után sikerült, a mennyiben mindketten a járőr elől elrejtöztek, előbbi egy istállóban, utóbbi egy nagy ládában.

Miután ezen elrejtőzés a járőrben még nagyobb gyanut ébresztett, ezért e két közártalmú egyént az elrejtőzés okáról kikérdezte, kik azt adták elő, hogy az erdőben fát vágni voltak és midőn hazatértükkor megtudták, hogy lakásukon csendőrök jártak, félelmükben rejtöztek el. A járőr ezen állításnak hitelt nem adva, rögtön házmotozást tartott és pedig eredménnyel, a mennyiben Gája Vaszilie lakásán a sertésól mellett fekvő kukoriczaszárnak eltávolítása után, egy darab rongyba begöngyölve 2 bőr erszényt, — az egyikben 26 frt 28 krnyi, a másikban 53 frtnyi készpénzzel, — a földbe elásva talált.

Kobilas és Gája ezen pénz holszerzéséről, de főleg

ennek elásása felől kikérdeztetvén, különféle állításokkal iparkodtak a járőrt félrevezetni, de a járőrnek határozott fellépése és a hozzájuk intézett kérdések által sarokba szorítva, végre beösmerték, hogy Dantner János keresztesi lakos lovait csakugyan ők lopták el, a lovakat Andria Zsurkicza, Torontál megyei Fény községbeli lakos segítségével Lolits Jócza, ugyancsak fényi lakosnak 60 frtért adták el és a pénzen egyenlően osztozkodtak. Ennek tudomásvétele után a járőr Fény községbe sietett, hol a lopott lovakat sikerült is Lolits Jóczánál megtalálni.

Evvel azonban a járőr ténykedése még korántsem volt befejezve.

A járőr erélyes és határozott fellépésével Gája Vasziliet még azon beismerésre is bírta, hogy Teringer József, az aljosi örskörlethez tartozó Boricza községi lakos kárára 1891. évi október hó 9—10 közötti éjjelen 2 db. 220 frt értékű lovat Milos Juon, fibisi lakos társaságában loptak el s azokat szintén Andria Zsurkicza közbenjárásával Czibu Juon fényi lakosnak 110 frtért adta el, minek fejében Milos Juon 86 frtot kapott, neki pedig 24 frt jutott; ezután mindhárman lójárlatok beszerzése végett Temesvárra utaztak, hol Donyanov Liza módosi illetőségű és ép akkor Temesváron járt egyéntől egy hamis járlatot — mely némileg az egyik lóra talált — 10 frtért vásároltak s Czibu Jounra átírták; míg a másik lójárlat beszerzését Czibu Juon magára vállalta. Ezen két lovat a járőr csakugyan Czibu Juon fényi lakosnál meg is találta.

Gája Vaszilie ezenkívül még beismerte, hogy Krajcsik János, a bresztováczi örs-kerülethez tartozó Mélynádas községi lakos kárára 1891. évi augusztus hó 14-én eltovajolt 2 db. lovat szintén ő Milos Juon társaságában lopta el s Denyanov Liszához Módosra vitte, kivel a lovakat Fény községben szándékozott eladni; de miután ez nem sikerült, a lovakat Denyanov Liszánál visszahagyta azzal, hogy azokat adja el és az árból neki is juttasson valamit. En-

nek folytán Denyanov Lisza az egyik lovat Lolits Jócza fényi lakosnak el is adta, ki ez alkalommal kijelentette, hogy ha Denyanov Lisza neki a lóhoz való járlatot szerez, még 10 frtot fizet; minek következtében Denyanov Lisza, Jervi Tánov csernegyházi lakossal érintkezésbe lépett és attól egy Popovits Vikentia, csernegyházi lakos nevére kiállított járlatot vett s azt 10 frtéért Lolits Jóczának átadta. Jervi Tánov, csernegyházi lakos, kikérdeztetése alkalmával beismerte, hogy a kérdéses járlatot, melyet Weiskopf Lajos, csernegyházi községi irnoktól vett, Denyanov Liszának adta el; másrészt Weiskopf csernegyházi községi irnok beismerte, hogy a szóban forgó járlatot ő állította ki, de tagadja, hogy azt másnak, mint Popovits Vikentia részére történt volna, míg Popovits Vikentia határozottan tagadta, hogy Weiskopf Lajos községi irnokkal egy járlatot állíttatott volna ki.

A másik lovat Denyanov Lisza eladni nem tudván, azt minden fizetés nélkül Dreku Józsa fényi lakosnak engedte át. E felől Dreku Józsa kikérdezte, a lónak illetően átvételét tagadta és azt állította, hogy a lovat a csakovári országos vásáron 50 frtéért vette, mely körülmény kinyomozására a járőr már nem vállalkozott, hanem erről bevonulása után örsparancsnokának jelentést téve, ez a nyomozás eszközlése végett a párdányi örsöt kereste meg.

A kinyomozottak alapján a járőr Kobilas Vasziliet, Gája Vasziliet, Czibu Juont, Lolits Jóczát és Weiskopf Lajost letartóztatta és a 2 pénzes erszénynyel s 3 db. hamis lójárlattal, mint bűnjelvénynyel az uj-aradi kir. járásbiróságnak adta át.

Az elkobzott tárgyak közül 5 ló, 1 kocsi, 2 lószerszám és 1 ökörjárom az aljosi községi előljáróságnak, — 1 kocsi a temesvári rendőrkapitányságnak s végül 1 kocsi és 2 lószerszám a módosi községi előljáróságnak adattak át.

Nevezett járőr, melynek járőrvezetője 9 hónap óta, másik tagja pedig 3 hó óta szolgált még csak a

testületben, 201¹/₂ órai fáradhatlan működésével, szorgalmával és szolgálati buzgalmával méltán kiérdemelte a jutalmat és elismerést, miért is a m. kir. honvédelmi minister úr a járőr mindkét tagját dícsérő okirattal tüntette ki, míg a m. kir. belügy-minister úr *Ujházi János* csendőrnek és *Hogyecz Pál* próba-csendőrnek 25—25 frtnyi jutalomdíjat engedélyezett.

*

13. *Škrlec György* czimz. őrmester, a magyar királyi horvát-szlavon csendőrség állományában.

A mitroviczai járáshoz tartozó Latyarak községben Durać Nenád ottani lakos szolgálatában állott Subotin Péter, Bács-Bodrog megyei illetőségű szolga, az 1882. év május havában nyomtalanul eltűnt; az ennek folytán több gyanus személy ellen megindított vizsgálat akkor azonban eredményre nem vezetett s így a vizsgálat bizonyítékok hiányában beszünttetett.

Midőn *Škrlec György* cz. őrmester 1889. évi június hóban, tehát 7 évvel a fennebb említett eset után, a mitroviczai őrsre parancsnokul lett beosztva, a nép még mindig emlegette Subotin szolga rejtélyes eltűnését, minek folytán az új őrsparancsnok figyelme csakhamar emez esetre lett irányítva.

Škrlec czimzetes őrmester az eddigi vizsgálat eredménytelensége daczára nem veszté el türelmét, hanem titokban adatokat kezdett gyűjteni és minden alkalmat felhasználta, hogy a rejtélyes eset ügyében valami nyomra vezető szál után kutasson, miért is Subotin csontvázának esetleges felfedezése céljából több gyanus helyen ásatásokat eszközölt, de eredménytelenül.

Végre két éven felüli fáradhatlan buzgalommal és lankadatlan kitartással folytatott nyomozás után 1891. évi szeptember hó 26-án kétségtelen bizonyítékokat szerzett, hogy Subotin szolga csakugyan gyilkosság áldozatául esett s hogy eme gyilkosság tettesei Joković Demeter, Latyarak község előljárója, valamint

Krznarić Péter és Mihajlović János ottani lakosok. Miután utóbbi időközben meghalt, *Skrlec* cz. őrmester csak a két előbb megnevezettet szolgáltathatta át az igazságszolgáltatás kezére és a mitroviczai kir. törvényszék, az őrmester által szerzett kimerítő bizonyítékok alapján, Joković volt községi előljárót 7 s Krznarićot pedig 5 évi súlyos börtönre ítélte, a mely ítéletet a zágrábi kir. hétszemélyes tábla is megerősített.

Tekintve, hogy ezen gyilkosság főczinkosa a községi előljáró, tehát oly személy, ki hivatalos hatalmánál fogva s befolyásával ezen bűntény kipuhatását és a tettesek felfedezését felette megnehezítette, sőt első ízben a vizsgálatot teljesen meghehiztette, — tekintve, hogy itt egy 10 év előtt elkövetett bűntettéről volt szó s hogy daczára a lefolyt hosszú időtartamnak sikerült ezen gaztett tetteseit, kik annyi éven át polgártársaik becsülésében és tisztelésében részesültek, leálcázni és az igazságszolgáltatás kezébe juttatni: mindezeknél valamint azon körülménynél fogva, hogy *Skrlec* György cz. őrmester 25 éven felül szolgál s a csendőrparancsnokság által 3 ízben már megdicsértetett: nevezettet a közbiztonsági szolgálatban hosszabb időn át tanúsított ügybuzgó, kötelességű és eredményes működéseért, a m. kir. honvédelmi minister úr dicsérő okirattal tüntette ki.

*

14. *Simon* Péter, m. kir. II. sz. csendőr-kerületbeli őrmester.

Az 1891. évi szeptember hó 8-án Beregszón, Klein szül. Türk Katalin háza kigyuladt, minek következtében úgy e ház, valamint a szobákban levő butorzat és ruhanemű, továbbá az ugyanezen házban elhelyezve volt s Dörner Róza által birt m. kir. postahivatalnál a berendezési tárgyak, nagy mennyiségű bélyeg és nyomtatvány, végül Helfy Irma, helyettes postamesternőnek egy szekrényben eltett 20 frt papirpénze elégett.

Simon Péter örmester a tüzi lárma hallatára *Fogas József* cz. örsvezető és *Bagoly József* csendőrrel rögtön a vész színhelyére sietett. Miután oda érve látta, hogy már a szobák menyezeten levő gerendák is lángban állanak és a postahivatal berendezési tárgyai s az ott lévő iratok is már tüzet fogtak s mivel a kincstári vagyon megmentésére senki sem merészelt az égő házba behatolni: *Simon Péter* örmester magát vízzel leöntetvén s egy fejszével a postahivatal ablakát betörvén, azon keresztül elszántan a lánggal és fojtó füsttel telt szobába hatolt. Legelőször is a postamesternő kérelme folytán az asztal fiókját feltörte s az ott elhelyezve volt 185 frt készpénzt kivette és a keze ügyébe eső postai iratokkal együtt az ablakon kiadta, majd midőn megtudta, hogy *Andreszku Imre* beregszói lakos aznap egy 1600 forinttal terhelt pénzeslevelet adott fel s ezen levél az égő iratok között van, ezen levél után kutatott és sikerült is azt megtalálni s megmenteni; ezután az égő butorok mentéséhez fogott, melyek közül több darabot sikerült megmenteni, de utóbb a nagy füst és az elviselhetlen hőség a szobában való tartózkodást lehetetlenné tevén, csakhamar kénytelen volt az ablakon át az utcára menekülni.

Simon örmester nemcsak ez alkalommal tanúsított bátor és elszánt magatartást, — mely által a kincstárt nagy károsodástól óvta meg, — hanem különben is a közbiztonsági szolgálat terén is fáradhatlan buzgalmat és önfeláldozó tevékenységet fejt ki, minek jellemzésére csak a következő esetet akarjuk felemlíteni.

A beregszói laktanyában 1891. évi november hó 20-án *Kiss János*, félegyházi lakos, azon panaszszal jelent meg, hogy megelőző nap este 7 óra tájban *Prodán Konstantin* utvini lakos, egy előtte ismeretlen társával őt az Utvin és Szakálháza közötti országúton megtámadta és tőle 193 frtot rabolt el.

Ezen panasz vétele után *Simon* örmester azonnal felszerelt s a rövid idővel ezelőtt eligazított *Forgó István* és *Korpodeán István* csendőrből állott rendes

szolgálati járőr után sietett, kit csakhamar elérve maga mellé vett és azután Utvin községbe Prodán Konstantin házához ment. Itt személy-motozást tartott, mely alkalommal Prodán Konstantinnál 16 frtot és Lacza Juonnál — kit a járőr Prodán házánál meglepett s kit a káros mint második tettezt felismert, — 18 frtot talált. Ennek megtörténte után Prodán Konstantin s ennek sógora Lacza Juon a község házához kísértettek, hol *Simon Péter* örmesternek hozzájuk intézett keresztkérdéseire csakhamar zavarba jöttek és ellenmondásokba keveredtek, miglen a rablást bevallották. Előadásuk szerint ők Kiss Jánost az országuton egy-egy bottal ellátva kísérték, midőn hirtelen Lacza Juon károst úgy fejbe ütötte, hogy az elesett; mire Prodán Konstantin reá térdelt s pénzének előadását követelte, minek következtében Kiss a nála volt 202 frtot oda adta, mely pénzből azonban csak 159 frtot sikerült a nyomban Prodán házánál megtartott házmotozás alkalmával az udvaron levő sertésól fedélzetében megtalálni, mig a többit állítólag időközben már elköltötték.

Ezen nyomozás alkalmával *Simon Péter* örmester még egy más bűntény nyomára is jött, minek következtében egy egész bünszövetkezetet sikerült ártalmatlanná tenni.

Ő ugyanis tudomásul vette, hogy Prodán Konstantin egy Hatvani Péter nevű félegyházi lakossal pénzhamisítási ügyben összeköttetésben áll, minek folytán *Simon Péter* Prodán Konstantint Korpodeán csendőr őrizetére bizva, Forgó István csendőrrel Félegyházára utazott, Hatvani Pétert kikérdezendő. De mivel ez az egész dologról mit sem akart tudni, valamint a nála foganatosított házmotozás is eredménytelen maradt: a járőr Beregszóra visszautazott és Prodán Konstantint az állítólagos pénzhamisítási ügyben újból kikérdezte, ki előadta, hogy 1891. évi november hóban egy előtte névleg ismeretlen, Bács-Bodrog megyei ó-kéri egyén nála megjelent és őt hamis pénz gyártása céljából Ó-Kérre meghívta,

hová ő el is ment, de miután a pénz gyártásához szükséges anyagok még nem érkeztek meg, ő csakhamar visszatért Utvinba.

Ezen vallomás folytán *Simon* Péter örmester, *Forgó* István és *Korpodeán* István csendőrökkel, valamint *Prodán* Konstantinnal Ó-Kérre indult, Kulán 1 örsvezetőt és 2 csendőrt magához véve, Uj-Sovára utazott, hol időközben sürgönyileg a temerini örsről kért 2 csendőr és a petrováczi örsről kért 1 örsvezető s 2 csendőr is megérkezett.

Ezen összeponosított legénységgel *Simon* Péter örmester Ó-Kérre érkezve, ott több helyen kutatást fogantatosított, de eredménytelenül; utóbb, midőn *Prodán* Konstantin a házat megjelölte, hol a hamis pénz készítéséhez szükséges gép és festék állítólag elrejtetett, ezen házat azonnal körülvétette és felkutatta, de szintén eredmény nélkül. Végre miután *Simon* örmester a *Prodán*, *Konstantin* által tett bemondás alapján *Leopold* Ádám, *Dek* Miklós, *Hetele* Henrik, *Jung* József, *Botits* Gája és *Jeobolt* István ó-kéri lakosokat pénzhamisítás gyanuja miatt letartóztatta s az esetről az ujvidéki kir. törvényszéket értesítette, honnan a vizsgálat vezetése végett *Aschinger* Ferencz vizsgáló, bíró rendeltetett ki; a letartóztatott *Leopold* Ádám bemondása alapján a gép *Stiefel* Keresztély kutjában, hat doboz festék pedig *Leopold* Ádám kertjében elásva találtatott.

A bűnjelvények így elő lévén kerítve, a letartóztatott egyének a vizsgáló bíró által eszközölt kihallgatásnál valamennyien bevallották, hogy hamis pénzt akartak ugyan gyártani, de eddig nem gyártottak, a gyártáshoz szükséges papírt pedig a megfélemlítés alkalmával elégették. Ennek folytán a fenn megnevezett egyének az előtalált bűnjelvényekkel együtt az ujvidéki, *Prodán* Konstantin és *Lacza* Juon pedig a temesvári törvényszéknek lettek átadva.

Ezen szolgálatban *Simon* Péter örmester 327^{1/2}, *Forgó* István és *Korpodeán* István csendőrök 328 óráig állottak külszolgálatban.

Úgy a fennebb leírt tűzeset alkalmával tanusított bátor és elszánt magatartásaért, valamint a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett eredményes, fáradhatlan és ügybuzgó működéseért a m. kir. honvédelmi minister úr *Simon Péter* őrmesternek teljes elismerését fejezte ki, a m. kir. belügyminister úr pedig neki 40 frtnyi jutalomdíjat engedélyezett, míg *Forgó István* és *Korpodeán csendőrök*, kik nemcsak a fennebb leírt két alkalommal, hanem egyébkor is őrsparancsnokukat a közbiztonsági szolgálat terén teljes odaadással, a legjobb akarattal és iparkodással támogatták, a m. kir. II. sz. csendőr-kerületi parancsnokság részéről kaptak dicsérő okiratot.

*

15. *Fleischer János* csendőr, a magyar kir. I. sz. csendőr-kerület állományában a Kis-Oklóson, 1891. évi augusztus hó 22-én rablókkal történt összeütközés alkalmával tanusított bátor és előljáróját (*Widitscher Adolf** őrsvezető-járőrvezetőt, ki ez alkalommal tanusított vitéz és bátor magatartásaért a koronás ezüst érdemkereszttel lett kitüntetve), odaadással támogató magatartása elismeréseül a m. kir. honvédelmi minister úr részéről dicsérő okirattal lett ellátva.

*

16. *Vajna János* czimz. őrsvezető és

17. *Gelsingner János* csendőr, a m. kir. II. sz. csendőr-kerület állományában:

Egy derék őrs működésének rövid vázlat.

A mult, 1892. évi Zsebkönyvben alkalmunk volt a Temes megyei dettai őrs működését méltatni s akkor azon meggyőződésünknek adtunk kifejezést, hogy a testületnek igen sok ily derék örse van. És van is!

* Lásd 106. lapon.